

Народне

ДАВРО-БОСАНСКИ

ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издаје двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 2.

Сарајево, 15. Јануара 1889.

Год. III.

Из црквеног права и црквене праксе.

Пише Т. Алагић, проф. богословије на Рељеву.

О БРАКУ.

(Наставак)

Сваки човјек може ступити у брак, ако га не суусретају разлози, који могу зауставити, пореметити и повриједити правилан ток брачног живота. — Разлози, који не допуштају, да неко отпочне или продужи брачни живот зову се брачне сметње.

Них можемо подијелити у главном на двоје: на потпуне и погодбене (условне). Потпуне сметње искључују сваку могућност брака и потичу највише из природног мањка људске способности за брак; а погодбене допуштају неком лицу, да ступи у брачни живот, али под погодбом (условом), да не ступа са онијем лицем, с којим стоји н. пр. у блиском сродству, које има какав умни или тјелесни недостатак, које спада туђој вјероисповијести и т. д. Прве сметње раскидају брачну везу, ако је извршена, а друге неке раскидају, а неке опет одуговлаче склапање брака, док се не уклоне од стране онијех, који су на то позвани. — Још се дијеле брачне сметње на:

а.) каноничке или црквене, грађанске или политичке, које се зову тако по томе, што их је утврдила црква или држава,

ради опћег поретка и благостања у друштву црквеном и грађанском;

б.) јавне, које бране јавни морал и законе о моралу, т. ј. не допуштају, да склапају брак лица, која су скроз морално покварена и тјелесно растрована, јер би тијем служила на саблазан и штету људскоме друштву;

в.) приватне, које штите приватне интересе, чувају, да се не оштети част или имање брачног или кога другог лица, које ту има свој морални или материјални интерес; оваке сметње јављају се тек ушљед тужбе онијех, који мисле, да су оштећени, или ће бити оштећени брачном везом неких лица;

г.) видљиве или опће познате, и тајне, за које се прије није знало, већ су откривене или при склапању брачне везе, или у течају брачнога живота;

д.) онакове, које су се појавиле, кад се је већ брак склопио, ушљед тешке болести, или другог којег несретног случаја; ове сметње не служе разлогом, да се раскине брачна веза, али ипак теже за тијем, да се олакша терет, који тијем веома притискује здравог брачног друга.

Сметње, које се не тичу непосредно светиње брачне, или које не наносе брачној установи великог вриједа, могу се уклонити од стране лица, која су за то законом овлашћена. То се зове диспензација.

Сметње брачне по грађанском и црквеном праву јесу ове: I. лудило; II. недораслост; III. насиље; IV. превара у лицу; V. неспособност за супрушко саживљење; VI. хиротонија и објет безбрачности; VII. сродство; VIII. разлика у вјери; IX. 2-ги 3-ћи и 4 брак; X. војничка или друга која службена обвеза; XI. занемарење оглашења; XII. зарука са другијем и већ постојећи брак код неког лица; XIII. екланање брака у тајности и у невријеме, на непристојни и незаконити начин; XIV. мањак свештеничког благослова и нејасно очитовање момка или ђевојке, да желе међусобно ступити у брачни живот; XV. прељуба; XVI. убијство једног супруга од стране другог или само тежња за тијем; XVII. кривница, која остане при једном супругу о разводу брака.

I.

Лудило и томе слични умни недостатци, бјеснило и сулудост.

Кад момак и ђевојка ступају у брачни живот, онда обећавају и обвезују се једно другоме по својој слободној и непринуђеној вољи, да ће испуњавати дужности, које им њихов брачни живот налаже. У томе очитовању своје слободне веље лежи уједно и њихов брачни уговор. Али, да се тај може извести, његове правне пошљедице и његова важност схватити потребит је здрави ум код жениха и код невјесте, зрело расуђење о ономе, на што су се обвезали. Ко нема тога, тај нема ни права на брак. С тога умне болести: лудило, бјеснило и сулудост бивају сметњом брачном. — Параграф 48. аустријског опћег грађанског законика гласи: „Бијесни, луди, сулуди и недорасли (малодобни) нијесу у стању да учине правилан брачни уговор“; а § 21. истог законика тумачи, што су то, те говори: „који су сасвијем лишени употребе својега разума, или нијесу бар у стању, да увиде пошљедице својега рада“.

Но ко ће да pazi на таквог болесника, и да пресуди, да ли је заиета у безумље пао, те да не зна, шта ради, и какве су пошљедице његова рада: Да ли његови родитељи, браћа сестре, или други сродници? Не би било свагда проби-

тачно, јер би једни могли из симпатије према болеснику, прогласити и издавати лудог за паметног а други опет паметног за лудог, јер желе, да нашледе њихов дио, његово имање. С друге стране зна се и то, да једна и иста болест није код свију људи једнака, и да се не јавља код свакога у једнаком виду и степену; по томе не може се једнога и истог правила увијек држати при испитивању таковијех болести. Знајући то, црква испитује те болести преко стручних људи (љекара) и према њиховим стручним подацима одређује, да ли дотични може ступити у брак или не. Параграф 273. опћ. аустр. грађ. законика говори: „За луда и сулуда може се само онај држати, кога пошље тачног испитивања његовог владања, и пошље споразума са лекарима, који су за то од суда одређени, суд прогласи за таквог.“ Сваки, који је проглашен за лудог, потпада под старатељство, све дотле, док не буде по ново од лекара прегледан и испитан, и суд га на основу њиховог мишљења за здрава не прогласи (§ 283.) Ко пак потпадне под старатељство, тај не може без приволе старатеља никаквијех уговара екланати, па ни брачни (§ 188). Но који је проглашен за сулуда, томе не може ни старатељ дати допуштења, да ступи у брак, већ само старатељска званична власт (§ 200.); а власт не може опет дати допуштења за брак, прије него што се је преко стручних људи (љекара) увјерила, да је дотично лице оздравило, да има нормално (обично) мишљење и суђење и према томе слободну одлуку воље.

Може неко бити луд, без да је од суда проглашен и без да је под старатељство стављен; може се догодити, да таког наведе на брак и пр. жена, која има незаконито дијете, па жели учинити да буде законито, или, хоће да се уда за махнитог кад је пмућан, уздајући се, да ће он брзо умријети, или ће сама допринијети, да га што прије нестане са лица земље, и да ће онда присвојити себи његово имање, на ком мисли пошље живити с киме јој буде ћеф. Но брак се оваки разрјешава, чим се поднесе тужба, било од самог болесника, кад може бити у неким тренутцима дође к себи, било пак од стране његових сродника. Онај, који наведе лудог на брак оштро се казни (§ 4. казни. закона). — Грађански закон неозначава по ближе, и не спомиње, да се неко има држати за бијеснога, кад га суд прогласи. Но то није ни потребно, јер је

Сметње, које се не тичу непосредно светиње брачне, или које не наносе брачној установи великог врједа, могу се уклонити од стране лица, која су за то законом овлашћена. То се зове диспензација.

Сметње брачне по грађанском и црквеном праву јесу ове: I. лудило; II. недораслост; III. насиље; IV. превара у лицу; V. неспособност за супрушко саживљење; VI. хиротонија и објет безбрачности; VII. еродетство; VIII. разлика у вјери; IX. 2-ги 3-ћи и 4 брак; X. војничка или друга која служебна обвеза; XI. занемарење оглашења; XII. зарука са другијем и већ постојећи брак код неког лица; XIII. склањање брака у тајности и у невријеме, на непристојни и незаконити начин; XIV. мањак свештеничког благослова и нејасно очитовање момка или ђевојке, да желе међусобно ступити у брачни живот; XV. прељуба; XVI. убијство једног супруга од стране другог или само тежња за тијем; XVII. кривица, која остане при једном супругу о разводу брака.

I.

Лудило и томе слични умни недостатци, бјеснило и сулудост.

Кад момак и ђевојка ступају у брачни живот, онда обећавају и обвезују се једно другоме по својој слободној и непринуђеној вољи, да ће испуњавати дужности, које им њихов брачни живот налаже. У томе очитовању своје слободне воље лежи уједно и њихов брачни уговор. Али, да се тај може извести, његове правне пошљедице и његова важност схватити потребит је здрави ум код жениха и код невјесте, зрело расуђење о ономе, на што су се обвезали. Ко нема тога, тај нема ни права на брак. С тога умне болести: лудило, бјеснило и сулудост бивају сметњом брачном. — Параграф 48. аустријског опћег грађанског законика гласи: „Бијесни, луди, сулуди и недорасли (малодобни) нијесу у стању да учине правилан брачни уговор“; а § 21. истог законика тумачи, што су то, те говори: „који су сасвијем лишени употребе својега разума, или нијесу бар у стању, да увиде пошљедице својега рада“.

Но ко ће да пазн на таквог болесника, и да пресуди, да ли је заиста у безумље пао, те да не зна, шта ради, и какве су пошљедице његова рада: Да ли његови родитељи, браћа сестре, или други сродници? Не би било свагда проби-

тачно, јер би једни могли из симпатије према болеснику, прогласити и издавати лудог за паметног а други опет паметног за лудог, јер желе, да напљеде њихов дио, његово имање. С друге стране зна се и то, да једна и иста болест није код свију људи једнака, и да се не јавља код свакога у једнаком виду и степену; по томе не може се једнога и истога правила увијек држати при испитивању таковијех болести. Знајући то, црква испитује те болести преко стручних људи (љекара) и према њиховим стручним подацима одређује, да ли дотични може ступити у брак или не. Параграф 273. опћ. аустр. грађ. законика говори: „За луда и сулуда може се само онај држати, кога пошље тачног испитивања његовог владања, и пошље споразума са љекарима, који су за то од суда одређени, суд прогласи за таквог.“ Сваки, који је проглашен за лудог, потпада под старатељство, све докле, док не буде по ново од љекара прегледан и испитан, и суд га на основу њиховог мишљења за здрава не прогласи (§ 283.) Ко пак потпадне под старатељство, тај не може без приводе старатеља никаквијех уговара склапати, на ни брачни (§ 188.) Но који је проглашен за сулуда, томе не може ни старатељ дати допуштења, да ступи у брак, већ само старатељска званична власт (§ 200.); а власт не може опет дати допуштења за брак, прије него што се је преко стручних људи (љекара) увјерила, да је дотично лице оздравило, да има нормално (обично) мишљење и суђење и према томе слободну одлуку воље.

Може неко бити луд, без да је од суда проглашен и без да је под старатељство стављен; може се догодити, да таког наведе на брак н. пр. жена, која има незаконито дијете, па жели учинити да буде законито, или, хоће да се уда за махитог кад је имућан, уздајући се, да ће он брзо умријети, или ће сама допринијети, да га што прије нестане са лица земље, и да ће онда присвојити себи његово имање, на ком мисли пошље живити с киме јој буде ћеф. Но брак се оваки разрјешава, чим се поднесе тужба, било од самог болесника, кад може бити у неким тренутцима дође к себи, било пак од стране његових сродника. Онај, који наведе лудог на брак оштро се казни (§ 4. казни закона). — Грађански закон неозначава по ближе, и не спомиње, да се неко има држати за бијеснога, кад га суд прогласи. Но то није ни потребно, јер је

стање бијесног тако очевидно, да не треба изречне судске изјаве. Још оштрију казан заслужују они, који бијеснога наведу на брак, јер се ту јаче открива зла намјера, у којој се бијесни заводи, и то по томе, што бијеснило брзо сруши човјека и гроб га спреми, а намамљивци прије долазе до своје цијели.

Да православна црква држи лудило, бјеснило и сулудост за брачну сметњу види се већ и из тога, што таке болеснике изкључује и од других тајна (Тим. алек. пр. 2.); осим тога, изречно се спомињу ове болести као брачна сметња у грчко-римскијем законцима и у другијем правним књигама (Zhishman: Eherecht стр. 206., Ruzmanu: Handbuch des allg. Eherechtes стр. 105.)

Има стања код човјека, која су слична горњим болестима, но истрају непрестано, већ

се јављају од времена на вријеме, као што је н. пр. падавица и велико пијанство. Ово су такођер сметње брачне (§ 566. опћ. австриј. грађ. зак.)

Глухи, нијеме и слијепи, ако нијесу у једно и сулуди, могу у брак ступити, како по грчко-римскијем законима и по мишљењу источнијех канониста (Zhishman; Eherecht) стр. 207), тако и по данашњим грађанским законима. Параграф 275. опћ. ав. гр. зак. гласи: „Глувонијеме, ако су уједно и сулуди, остају непрестано под старатељством; ако ли су пак у 25 год. способни, да своје послове обављају, то им се против њихове воље не смије постављати старатељ, само пред судом треба да имају заступника“.

(Наставиће се.)

Опис манастира Гомионице и његових старина.

Манастир Гомионица лежи у једној лијепој долини, у селу Кмећанима, а исто село Кмећани како се приповједа, били су некад истог манастира кмети, и њему давали дацију т. ј. дохоршину, а свега је било седам кућа.

Исти манастир опкољен је повисоким планинама, од истока планином Медењаком, са југа планином Стрмцем и водом Мотовазом, са запада планином Киком и водом Гомионицом, због чега се и зове манастир Гомионица.

На истој планини Кикку, са ону страну воде Гомионице, има камен Град, за кога говори честити и ваљани србин Владимир Красић у „Стражилову“ у год. 1886., у броју 49. страни 1693.; а са ову страну воде Гомионице има једна каменита Кула, које су камен Град и Кула, обрасли шумом т. ј. дрвећем, па се немогу добро ни видети од шуме, а са сјевера истог манастир планином Ђеларијом. — Ту су на истој планини биле некад у старо вријеме калуђерске ћелије.

Овај исти манастир далеко је од Бањелуке. шест сати, храм је Ваведеније пресвете Богородице, неки веле, да је то задужбина царице Марје султанке (за Муратом II.), ћери Ђурђа Смедеревца коју су назвали кала Марија. — Црква је стара са олтаром дуљине 21 аршин, кашње је још поставито 7 аршина, а и звоник са црквом свезан 6 арш., т. ј. свега са звоником дуљине 34 аршина.

— Иста црква има ширине 11 арш., и висине споља до крова 6—7 арш., кубета великог 18—20 арш., звоника висине 20—22 аршина.

Сва је црква сазирана од тврдог камена, а тако и патосата каменом; на истој цркви има различите величине и ширине 13 прозора, имају двоја врата, једна су сјеверна и то на олтару висине 1½ арш., а ширине 1 аршин, а друга су западна на два крила обична. Иста црква, причају садашњи људи старијих година, да су они запамтили, да је покривата за њихова знања бујадљиком, па кашње даском, и под управом садашњих калуђера, по даски приковане су летве и пријепом покрита. Баш прије три године под управом блаженопочившег оца Исајие Костића настојатељем истог манас. покрита је бијелим плехом (тенећетом). Унутра је црква врло лијепа сва је на кубета сведена, у врх великог кубета стоји овај натпис: Господъ са некесе на земљу призре, слышати въздыханіе окованих, разркъшити сии смершвених, казкъстити въ сивнѣк инаи Господне и хвалѣ его во Иерусалимѣк. — Како се приповједа сва је црква била моловата иконама светитеља, те су калуђери од турског зулума морали сву цркву окречити кречом, само је остало велико кубе са истим светитељима, што је у старо вријеме моловата.

Кашње су калуђери садању сву стару цркву изнутра моловали иконама светитеља. У истој има врло лијених и скупоцјених ствари, и подпуно има све књиге и одјејанија свештеничка. Споља околу кубета великог намаловано је 27 различитих светитеља; на цркви нема никаква знака кад је иста правита и чија је задужбина. Око цркве има доста велика порта (авлија), која има дуљине 60 арш. а ширине 53 арш., и троја мала ниска врата, само како може једна особа унутра унићи, а то је због тога, да Турци не би коње у порту уводили; иста је тврлим каменом озидана, унутра има једно врло лијено врело (извор воде), озидато каменом, а на јужно-западној страни порте има једна стара житница (амбар) Ибрахим-бега Џинића спахије истог ман. из Бањалуге, која је прије пет година покривена, за коју су садашњи калуђери молили истог Ибрахим-бега, да се уклони из порте, и да се постави на друго мјесто, што до сад није учињено. Овај манастир и земља око истог, даје трећину Ибрахим-бегу. — Манастир има својих 6 кућа кмета, и то 3 куће у селу Зеленцима, а три у селу Мелној (Грочанима), а имаде и још једну кућу своју у Бањојлуги, и била су код ман. истог два врло лијепа рибака, па је стари велики рибак развалила вода Мотоваз, кад је дошла велика, а мали рибак сад је запуштен и покварен; нема у њему ни воде а камо ли рибе.

У манастиру има једна велика књига, коју сам измјерио на вагу (кантар), и тежи $5\frac{1}{2}$ ока, а то ће бити од прилике житије све титеља, на њојзи нема никаква натписа како се зове, и кад је писата. Иста књига писата је руком и бачена је у кацу купусну (у расо) воду, а ево због чега је бачена: Приповједа се да је у старо вријеме био код истог манас. слуга циганин, а био је неки пост од прилике часни, те се јео грах, купус и остала посна јела. Један пут запита циганин другог слугу, што се не једе сад, месо и друга мрсна јела? а овај му одговори, не да она велика књига; онда циганин кад то чује, крадом узме ону велику књигу, и баца је у купусну кацу, те онда циганин утече из ман., и наиђе на пастира од истог манастира, који је чувао стадо, гдје је једе сух хљеб, циганин му рече: чујеш болан ти (чобанине) пастиру, сад је слободно јести месо и друга мрсна јела, јер више нема поста; а рекне исти (чобан) пастир, мучи

циганине, како болан нема поста? а циганин му одговори: знаш ти болан ону велику књигу, што не да јести месо и друга мрсна јела, ја сам њу бацио у купусну кацу, нека више нестане поста, доста је било јести грах, купус, репу и роткву.

Истина ја сам ону књигу гледао, гдје је једна трећина књиге, што је било у води (расолу), како је црна, и не могу се слова никако познати нити прочитати што је било у води.

У истом манастиру налази се врло лијених и скупоцјених ствари и то: Крет са стопом у висину 47. сан-мет. а у ширину 22. сан-мет., сребрено-позлаћен са искићеним различитим камењем и врло лијепом израдом на первазу. — Око ове стопе од Крета стоје у наоколо слова овака: *Гид крест сиргъкъ сиввестеръкъ начинъ родомъ Њскосіаѣкѣиѣ ѿ канѣлашке село слатина — 8 монастиръкъ гогомоніиѣ 1836.* — Овај исти Крет био је (у тутији, реуму) у залози код неког Деде Краишника, трговца из Бањалуге (у горњем шехеру), три пута за времена Леонтија Карапетровића игумана ман. Гомпонице, а овај је био родом из Тимара. — Овај исти Леонтије игуман два пута је исти Крет откупљивао, а трећи пут је исти Дедо поискао своје новце, а Леонтије игуман није му могао да његове новце даде, што се био задужио у соли, житију и одјећи 113. дуката чаршински, па кад исти Дедо није новце примио, онда он случајно пође у трговину у Сарајево, и понесе овај исти Крет у бисагама са собом, да га прода у Сарајеву, но кад је дошао у Травник у хан (бирцауз) на конак некако дочују свештеници, два брата Адам и Алекса Адамовићи оба из Травника, и позову још и неког трговца Поповића из исте вароши, да оду код тог Деде Краишника у хан, и да тај Крет од њега одкупе, и да га метну у своју цркву на часну трпезу. — Сутра дан дођу код Деде Краишника у хан и запитају га: „Драги ага! чули смо да имаде код тебе нека наша светиња, и да је носиш у Сарајево да је продаш, би ли је нама показао да видимо, и ако би могли, да ми себи купимо“. — Овај одговори: „би рајо“: „па молимо те драги ага! дај да видимо“, а овај ага извади из бисага у калуфу Крет, кад они отворе калуф, кад виде Крет ступац и стопу, а они проуче на стопи она горенаведена слова, и ови га одма запитају:

„Драги ага! пошто је“, а он одговори: „Драга рајо моја! нећемо се погађати, него што сам ја дао, то и ви мени ако хоћете дати, онда можете и купити, али ако нећете, онда ћу га ја са собом понијети у Сарајево, а и у Сарајеву ако непродам, онда ћу га опет метнути у своје бисаге и однијети у Бањалуку“, ови опет и други пут проговоре: „пошто је драги ага!? и отклен је у тебе?“ овај одговори: био је рајо тај исти Крет још два пута код мене, па га је калуђер из ман. Гоминице одкупљивао, а сад га није

могао одкупити, јербо се много за њега задужио, 113 дуката за сѐ, жито и аљине, а и ви ако хоћете дати те новце, колико мене кошта, онда ћу вам га и продати, ако ли нећете, моја ствар узаме, а ови га замоле и кажу, да ће купити, само да ће му сад пола новаца дати, а другу половицу, кад се из Сарајева врати, док и они између себе покупе. — Овај на то пристане, онда му они даду половицу новаца, а и другу, кад се вратио из Сарајева примио је.

(Свршиће се.)

Смијемо ли нападати свештенство?

(Наставак.)

Сад да прикажем материјално стање нашег свјештеника, а у томе и извор „бир“ из кога црпи свој и своје породице ужитак.

Како сам из овог кршевитог краја из Херцеговине, то ћу овај дио однијет на херцеговачко свјештенство; — ово рекох ради равнања.

Херцеговина је земља брдовита или боље рећи каменита; те према томе има мало земље за обрађивање а много грла и трбуха за напунити, па управо није ни чудо што нас Херцеговаца има много по странама, и што смо на страни чуварнији, јер смо се научили једном патити, па не би ради још. Није много издангибуио док је онај рекао: „Херцеговина цео свијет насели, а себе не расели“. Ово шака српског народа подијељено је вјером на троје, и онај трећи дио нећу рећи најсиромашнији, као ни умно најназаднији (но баш најнапреднији) јесу Срби православни, који су по варошима трговци и занатлије, а по селима кметови. Трговина из дана у дан пада, нешто зато што свако хоће да буде трговац, а нешто зато што трговци немају међу собом слоге, но сваки завидећи гледа да му ногу подметне, а највише зато што трговина прелази у туђе, на наше накаламљене руке. Занати падају нешто зато што се хоће још да оре адамовим плугом, а највише зато што мода унесе мјесто гуња и чакшира, панталоне и капут, а мјесто тамбора и шкутељке некакве крпе и чипке, које се само могу једанпут обући, ако се хоће да живи и влада „напредно по моди“. — Селјак истина издире и што може и не може да из камена умјеси залогаш љеба али нешто мисао да за другога ради,

убијају му и оно мало воље и снаге те слабо од њега има ономе коме мора дати а камо ли ономе коме не мора. Ово што рекох о трговцима, занатлијама и селјацима овамо односи се на исте и у Босни јер нијесмо далеко ни у чему.

Код оваког стања наших парохијана море ли свјештеник имати боље стање него што га данас има, или море ли рачунат на боље стање? За свјештеника, који нема пандура, вазда је неродна година. Он вазда побирајући оно чемерног свога бира прождре коју горку; као н. пр.: „И циганке имају образа, виде да се нема одшта дати, а наши га попови немају“. Ово је заплата горка јабука, коју свјештеник мора да ждере на своме путу са пустим бисагама и торбама. Јест, она је горка, али је мора ждерати, јер бољи је и црн колач, него празна торба,“ са којом не може се кући кренути, у којој му и старо кашље и нејако плаче. Наш свјештеник никад торбу не напуни, па и на оно што у њу метне, упре свако очи па и говори: „лакко је попу, њему свако даје“. Сад додајмо ове онима што багателишу попове, онима што нападају на њих ка онима што ништа не могу дати, имаћете врло мали збир, и сад ако свјештеник сасвим пушти на вољу парохијана што се тиче давања, онда му је куку у дом, никад диге јаке за вратом. — А погледај, драги Србине, онога сиромашка са села, кога не можеш ни почему познати да је свјештеник до по оно разборушене косе и увелог и попрњелог лица. По одијелу, по животу, по храни и оној „дубокој“ кеси, познаћеш да то није народни учитељ но просјак, познаћеш мучни живот а не по ономе: „лакко је попу“. Не суди

„из оглуве“, но отиди тамо кад се коси, кад се пласти, кад се врше, кад се садијевају снопови, кад се окопава кртола — па ћеш виђет једног раденика са разбарушеном косом, која му пада низ погнуте плећи и низ тешким знојем ознојено чело. Да! то је народни свјештеник и мученик, то је агин кмет који „са знојем лица свога зарађује насушни хљеб“ за себе — па и за агу. — Уђи у кућу таког мученика. Проста сељачка кућа у којој се по лугу пршка неколико ситне српчади са остарјелим ђедом и баком, јер је „госпоја пош“ отишла још јутрос да пласти и да уреди раденицима и „господину попу“ ручак. Немој да сметнеш, оно је „госпоја попадаја“ у зубуну са преслицом и дружицом у рукама, са вилама и грабљама на рамену, са каблом на глави и са бешиком на леђима у којој гугуче мало српће, као да би хтјело рећи: „Мајко! подрашћу ја, па ћу ти помоћи!“ то је баш она сељанка што јутрос рано крај тебе прође и упути се у поље. Све је издирало вас божији бијели дан, а упекла божија зви језда, те се једва чека миран сан и масна (?) вечера; али ето ти наједанпут: „Попо, готово ми умријет дијете, да се крети!“ Попо одмах виле и грабље на страну а требник и петрахил под пазуво, па два сата цјемачи. Кад сврши посао а сиромашни сељак ће ти: „Ако бог да попо нећу ја тебе заборавити“, те ти мој попо натраг. Тако један тако други, а тако богме и многи. Шта ћемо оваковом човјеку рећи, ако баш ништа не ради за општу ствар?

Истина, овако материјално стање нашег свјештеника пратило је готово од вазда. Бива, како је народу онако је и свештенику. Но нек се не заборави да се данас иште од свјештеника,

да је у општини први, да је тамо пружене руке, да је пристојно ођевен, а одкуд ће то учинити, кад он нема паре ни динара, а народ се одбио и од њега и од цркве од кад је наступило ово „ново доба“. Ако желиш да се свјештенику не може примјетити на његов живот и држање, пружи брата Србине коју више, у онај попов џеп за који има предрасуда, да је без дна, па онда имаш право приговорити. —

Хрђаво материјално стање, узрок је често свјештеник падне у погрешку — јер немање је најтврђи град — и то такову погрешку, за коју га његов Архиепископ мора казнити. У таком случају нико се не задуби дубље па да нађе узрока, него на свештеника или чак на цијело свјештенство удри погрдним ријечима. Заиста у таком случају много се забаса. Кад би се могло грдњама да поправи ово данашње стање, па нек буде и грдња; али то не може бити, зато престанимо у интересу свију нас. Наше пак варошко свјештенство управо рећи не постоји, изузев двије три вароши у свој Босни и Херцеговини. Док би варошки свјештеник чекао док га шехерлија награди, као што треба, за његов труд, имао би још више закрпа на мантији но што их данас има; а овако опет и оно мора се привијати уз сиромашног сељака, да му пружи потребни ужитак са житом, руном вуне, сијеном, дрветом, и да му у прољеће дарива најгоре у тору шиљеже. Кад се узме да варошки свјештеник мора на себе и своје држање више пазити, но селски — онда заиста и варошко свјештенство доста чемерно живи, те није ни чудо, ако не може коју црквицу откинути на своје образовање.

(Свршиће се.)

Показивање пута у царство небеско.

Бесједа православним Хришћанима.

Од митрополита Инокентија.

(Слободан превод с руског.)

(Наставак)

Први одељак

Која и каква су то блага, што нам из је даровао Исус Христос смрћу својом?

Прије него што ћемо о томе говорити, обазријемо се да видимо каква су она добра, што их Адам имађаше док бијаше у рају и док

још не бијаше погријешно, и какво је зло постигло Адама пошто је сагријешно, — а с тијем и све људе.

Први човјек, који ји створен по слици и прилици божијој бијаше све дотлена срећан и блажен, док својом самовољом није потамнио на

себи ту слику и прилику Бога. Бог нема ни почетка ни свршетка, бескрајан је, — дакле вјечан, га је и Адама створио бесмртнијем; Бог је савршено праведан, па је и Адама саздао без гријеха и праведна; Бог је преблажен, па је и Адама створио да буде срећан; а та срећа његова јачала би е дана на дан, постајала би све то виша и виша на све вијекове.

Адам живљаше у најљепшем врту, у рају, које га је сам Бог засадио и уредио, да Адам у њему имађаше свега изобилно, да нигда не хођаше знати ма за какву болју, већ бијаше увијек здрав; није се ничега бојао, јер му све звјериње животиње и тице као својему цару бијаху покорни; не осјеђаше ни хладноће ни врућине, не знађаше за теготе тудног живота, нити осјеђаше тјелесног умора и ако је радио у рају, јер тај рад бијаше за њега рад од задовољства и милине.

Душа и срце његово бијаху испуњени знањем и љубављу божјом, бијаше увијек весело уживајући непрекидан мир и тишину, не познаваше никаквих неприлика, не знађаше шта је немир шта ли патња и туга. Жеље његове бијаху чисте, правичне и уредне; разум и ум његов као и све његове душевне врлине бијаху савршене, да је као праведан и чист од гријеха пребивао с Богом, с њим се разговарао, јер га је Бог волио као својег сина, — у кратко рећи: Адам је био у рају, а рај у Адаму.

Да Адам није преступио заповјед творца својега, не само да би он сам био за навјек срећан него би срећан био и његов параштај. Но Адам сагријеси пред Богом, прекрши његов закон, који је посве лаган био, те зато га Бог и проћера из раја, јер Бог, савршено праведан не може бити у заједници са гријехом и грјешником.

Чим је Адам сагријешно, одмах је изгубио своју срећу, коју је уживао док бијаше у рају. Душа његова помрче, мисли и жеље се помутише, ум и разум почеше затупљивати се; а павалише на њ: жалост, туга, пакости, сиромаштво, најтежи труди и разне неприлике, па најпослије немоћна старост иза које пријеђаше му и сама смрт. Али што је најгоре, ђаво, — који се тјешти и које му годи страдање човјека — завлада над Адамом и његовијем жељама.

И сами природни елементи као вјетар и ваздух, ватра и вода и т. д. који су прије Адаму била средства којима се забављаше, — бијаху

се сад искренули против Адама, те од тога времена Адам па и све његово потомство почеше осјеђати хладноћу и топлоту, па њих штетно утичу промјенљиви вјетрови и мутна и нездрава времена. Звјериње се изопачи, те поче гледати на људе као на своје непријатеље и вребати их као свој плијен. Од тог времена почеше људи осјеђати спољне и унутарње болести, које кроз времена постајаху све то јаче и различитије. Људи се избекумаше, заборавише братску везу, па почеше крвнички насртати један на другога, стадоше се мрзити, варати, мучити и један другог клати и убијати. И најпослије, послије свакојаких и тешких трудова и брига, морали су умријети као гријешници у гријеху, а као такви, морали су доћи у пако, да се у њем вјечно муче и пате за своје гријехове.

Ниједан човјек не могаше сам собом нити може повратити оно, што је Адам изгубио. Шта би онда с нас било да нас није Исус Христос сам собом по својој милости искупио. Шта би било од свега људског рада? Али, Бог, који нас много више љуби, него што ми сами себе вољети можемо, по највишем својем милосрђу посла к нама Сина Својега Исуса Христа, да нас спасе; те ради тога Исус Христос узевши на се тијело постаде човјеком, једнак нама у свему осим гријеха, од којег је чист.

Исус Христос својом божанственом науком разгањао је мрак незнања и заблуда ума људскога, просвјетливши јеванђелском зраком сав свијет, да данас, ко само хоће, може познати Божију вољу, пут и начин, којим се долази до својег блаженства.

Исус Христос примјером својега живота, владања и рада показао нам је какав је пут у царство небесно; с којег је Адам зашао и изгубио; а у исто доба показао нам је како се тај пут тражи и налази, и како се по њему иде.

Исус Христос својем патњама и смрћу одужио је за нас дуг, што смо га Богу дуговали, којег ми не би били нигда у стању исплатити. Бијасмо робови гријеха под ђаволоком влашћу, Он нас спасе и начини нас ђецом Божијом. Она пак мучења, која су нас као преступнике воље божије очекивала и која би смо морали подносити, Христос их је за нас препатио, и својом смрћу избавио нас од вјечите смрти и будућих невоља и мука.

Исусе Христосе васкрсом својијем срушио је паклена врата а отворио нам врата рајска, која бијаху затворена од свију због непослушности Адамова; Он је савладао и разбио власт ђаволску и смртну, тијех нашијех противника. С тога они, који данас умиру вјером и поуздањем у Исуса Христа, послје своје тјелесне смрти прелазе из овога ништавног, пропадаљивог и кратког живота, у свијетли, непропадаљиви и бескрајни вјечни живот. Да би пак могли надвладати ђавола и прогнати га од себе, имамо за то јака средства: Крст и молитву.

Исусе Христосе вазнесењем својијем прославио је род људски; јер је отишао с тијелом на небо, које ће за увјек на себи задржати.

Ушљед благодати и заслуга Исуса Христа, можемо сад путовати у царство небесно. На путу овоме добивамо снагу и помоћ, т. ј. ми сви без сметње можемо добити св. Духа и пунити се њиме. Без св. Духа и његове помоћи не пролази се онијем путем, којијем је Исусе Христосе прошао.

Да Исусе Христосе није био на земљи, ни један човјек не би могао уљећи у царство небесно, док ми сви и сваки од нас може сада ући у царство славе, али не другијем путем до ли једино онијем којијем је улегао Исусе Христосе, живећи овђе на земљи.

Шта је Господ спремио за нас тамо горе на небу, ми не можемо ни замислити а камо ли исказати; но само толико можемо рећи: да ће они, који вјерују у Исуса Христа, који се владају и иду путем Његовијех заповједи, — послје своје тјелесне смрти живљети тамо на небу у друштву анђела, праведника а светаца; да ће гледати Божије лице стојећи пред њим и да ће пливати у правој и вјечној радости, поред које нити ће познавати нити осјећати: досаду, тугу, бриге, муке и патње; и да ће по свршетку овога свијета устати из мртвила са тијелима својима па вјечно царовати са Исусом Христом.

По свима тим добрима, Исусе Христосе, неће наградити само један него све народе без разлике. Само ко хоће добити их може; јер је показан пут, који њима води; добар је, јер је силом Божијом углађен и поравњен, а осим тога је и Исусе Христосе вољан да нас потпомаже у ходу тијем путем; или, боље речено, сам ће нас

за руку водити, а до нас стоји да му се не противимо и да нијесмо јогунасти, него да се са свим предамо Његовој вољи, да нас Он сам води куд и како Он хоће.

Ето видите ли, браћо, како нас воли Син Божиј, каква ли нам и која добра даје! А шта би ми, да нам се нешто сад изненадно и видљиво јави Исусе Христосе, па да нас запита: Дједо моја! Да ли ви Мене љубите зато, што сам ја учинио за вас? Јесте ли срцем својијем благодарни Ми? Ко не би онда између нас рекао Му: да, Господе, волимо Те и благодарнисмо Ти?

Али, ако ви одиста волите Исуса Христа и мислите да сте му захвални, хоћете ли онда радити само оно, што вам Он заповиједа? Јер, ако ко кога истинито воли, и према њему осјећа у својем срцу благодарности, тај ће и све оно чинити, што је мило његовом добротвору. Но Исусе Христосе хоће од вас само једно једино и то, да идете за Њим у царство небесно.

Исусе Христосе ради нас све је учинио, па зар да и ми не извршимо за Њега једину Његову жељу? Исусе Христосе да би нас спасао, сиђе с неба на земљу; па зар ми њега ради, да не пођемо за Њим на небо? Исусе Христосе претрпио је свакојаке муке и страдања ради нас; па зар да и ми не пожелимо да ма колико пострадамо и претрпимо за Исуса Христа?

Срећан је и пресрећан онај, који кроз сав свој живот иде трагом Исуса Христа с тога, што ће и он одиста онђе бити, гђе се находи и сам Исусе Христосе. Сретан је и онај, који се влада по примјеру Исуса Христа, јер ће га Он сам потпомагати,

Тешко оном, јер је несрећан, ко не жуди да иде за Исусом Христом, него се изговара, да му је тешко ићи за Њим, или да је слаб за тај пут; такав сам губи Божију благодат и отијекује руку Исуса Христа, коју му у помоћ пружа.

Но још теже ће бити оном човјеку, који се противи Исусу Христу, јогуњи се и од Њега се одмеће; јер такоме и припада за то у дно, да буде бачен у језеро, у којем гори огањ и сумпор.

(Наставиће се.)

Бесједа на Божић.

(Говорио у Д.-Тузланској цркви год. 1886.)

„Слава во вишњихъ Богѣ и на земљи мѣрѣ в' челоуѣцѣхъ благоволеніе“.

Кад је род људски дубоко загазио и пао у гријехе нераскајне, кад је злоба пакост, гоњења и свакојака безакоња преотела маха, — кад се је навршило од Бога одређено вријеме — кад су стигли дани они које су пророци — духом божијим задахнути — још прије доласка Исуса Христа на 700 год. за извјесно казали; онда се браћо у Витлејему засија свјетлост истинита, онда се тамо над Витлејемом скупише ликови анђеоски, да поздраве новорођено дијете — што Га света његова мајка положи у јаслице. И чуше се пјесмице што их појаху анђели: „Слава во вишњихъ Богѣ и на земљи мѣрѣ в' челоуѣцѣхъ благоволеніе“. И роди се спаситељ свјета! Да роди се као човјек од пречисте дјеве Марије и повијен би у пелене и положен у јаслице. Као човјек роди се, а њему небијаше времена кад га није било, јер је он Бог, који је са Богом оцем створио овај лијепо свијет. О неизмјерна љубави! О утјехо над утјехе — роду људском. Та он је само из чисте љубави као Бог послат од оца свога, примио на себе тијело и душу човјечију, постао човјеком а није престао Богом бити, да избави род људски од гријеха, што га начинише праоци наши Адам и Ева у рају, преступивши заповјед Божију. Они, а по том и ми њихови потомци, осуђени бисмо на смрт као вјечити мученици у бездани адовој. Али браћо моја дође Спаситељ, а собом донесе сјеме које негњије, које кад падне човјеку на срце, он се препорађа из гријешног у благодатни живот.

Он донесе хлеб који кријепи духовни живот човјечји и воду која утољава духовну жеђ, и донесе свијећу која свијетли у мраку и јавља зору а затим сунце у срцу, и донесе свјетлост при којој познајемо Бога и видимо чуда, која Он чини у времену и у вјечности (I. Јоан 5 ст. 20. II. ст. 8.) Да браћо! „Он донесе собом слово Божије, без којегга је човјек у мраку жедан и гладан и мртав душевно. (Толк. посл. Римљ. Златоует).

Па ми данас славећи успомену овога величанственога и сретнога догађаја по нас, и будући нашљедници овако спасоносне науке, избављени

од мучења адова рођењем Христа Спаса нашег браћо — мислим да су наша срца у овај тренутак отворена а у њих да се сипа сјеме вјере, љубави и наде. Да она су сада овђе у овом светом храму пред лицем Христа Спаситеља, који познаје наше најтајније помисли — очишћена од сваке злохудости, од злобе на брата свога, она су испуњена вјером на Христа Спаситеља, — она су напуњена љубављу оном што ју је Богочовјек проповједао!

Мир Божи Христос се роди! Ово је поздрав Србинов данас, што га изговара сретајући брата свога, и љубећи севидљивим знаком, зближују срца своја, а из њих тјерају сјеме мржње а уљевају у њега сјеме љубави и слоге братинске. Лијеп је то обичај што га Србин чини! Али браћо немојте нипошто, да то буде само притворан знак спољашњости, него гледајте да то буде излив душе, срца — љубав духовна. Данас браћо престају мржње, престају злобе на брата свога, брата човјека свакога, ако се хоћемо звати синови Бога вишњегга, ако хоћемо да се зовемо Хришћанима. Па кад је то Спаситељ говорио за све људе — колико онда већом љубављу дужни смо љубити брата Србина кога је срећа и моја срећа!

Данас су станови Србинови — јаслице, што дочекаше Христа новорођеног посуте сламом — данас је полажајник велики гост у кући Србиновој, данас се прије сунца донесе извор воде ладне којом се умјеси божићњак колач — данас тиња бадњак код куће Србинове, а у кући његовој негаси се свјећа до расвитка дана бијелога. Ово су знакови Србинова божића. Па пошто је тај обичај жив свуђе ће Србин живи — радовао бих се драга браћо, кад би то случај и код вас био — јер виђох ће се од тога у неколико одустало, немислите: „то је за сељака а не за нас“.

Отварајте дакле браћо врата дома вашегга, јер ето полажајника да Вам пожели сретна божића, да окреше бадњаке — ето вертепа ђецице ваше, да Вам миловучним својим гласићима, отпјевају у славу рођења Христовга — у славу просвјете и напретка пјесмице миловучне. Отварајте врата срца вашегга, а у њега дубоко уко-

рјените љубав братску, у њему задржите вјеру вашу прођедовску чисту и неоскврњену.

Отварајте домове Ваше а из њих нека нас дочека мирис блага, дах Србина и Хришћанина, дах љубави и слоге међусобне.

А најпошље да би нам овај свети празник до године још сретније дошао и донио собом благостање и просвјету, отворите широм врата ваше скромне школице, окујте је сухим златом, да се хрђа за њу не прихвати.

И твко браћо држећи се, надам се да ће Христово Рождество међу нама синути још јачом свјетлошћу и озарити нас просвјетом, коју је

Христос Спас проповједао, па желећи ово, од свега се срца радујем, што Вам могу данас браћо честитати овај „свети празник са: Мир Божи, Христос се роди“.

Молећи се свемогућем Богу да Вас и чеда. Ваша и сав Српски народ, који данас пали воштаницу свјећу, подржи у слози и љубави, нераздвојене мржњом и расколом — већ задахнуте вјером прађедовском, у здрављу и задовољству свакога окићене слогом и просвјетом сада и свагда у вјекове Амин. —

Петар Ј. Лапчевић
свештеник.

Старе књиге.

(Наставак.)

Трећа је књига:

Велики требник

штампан, кога је величина формата и артија онака иста као и у службеника.

У овој књизи како с почетка тако и на крају нема по неколико листова, те према томе незна се гдје је и кад је штампана. Но и ако се незна вријеме штампања, види се опет по језику, као и по упуствима која су са свим проста, да је старо. Писмена су мало ситнија него у поменутог службеника. Бројеви при дну на табацима означени су славенским и латинским писменима.

Сви „чинови“ у овој књизи изложени знатно се од данашњих разликују по свом реду и форми, а особито што у овоме требнику има много што у данашњим требницима нема.

Ова књига нема с почетка осам штампаних листа, али у мјесто њих има десет писаних, но и ових писаних нема свих с почетка, али по молитвама види се да је на бездождије, а сад даље иде овај ред:

1. Надъ соудом оскврњенимъ се, двије молитве.

2. Мѣтва наваскениѣ гроздіа, такође двије молитве.

3. Мѣтва еже клевети вино кисло, или шловинѣ, или медовинѣ, или коупск, и опет.

4. Мѣтва втора гроздіа. Друкчије садржинне, него предпоменуते двије молитве.

5. Мѣтва домѣ и храмѣ новѣ.

Сад долазе штампани листови и овај ред:

6. Молитва въкратотворени.

7. Чинъ въваемкин наводкзніе раси.

8. Чинъ въваемкин великаго и аггласкаго шквара.

9. Чинъ въваемкин на разоученіе дши.

Овде је канон Андрије критског и Јована монаха. У нашим требницима данас само је канон Јована монаха.

10. Послѣдованіе въваемко, воуспшнихъ инокихъ.

11. Чинъ въваемкин погребка въкльчскаго.

Ово је много пространије него данашње опијело.

12. Послѣдованіе въваемко, надъ коутнією оуспшнихъ.

13. Чинъ въваемкин стити маслѣ да съберѣт се, з. попов. и сице да сътворетъ. да въспшють въблюдо. пшеницоу и соль. и поставеть

вкълюдѣ. кандило. и вкнѣм, з, оужигѣ. и, з. паличицѣ. илиже ієс мазатисѣ. и поставѣтъ посрѣдѣ цркве натетраподѣн. и даст поповомѣ вѣсѣмѣ по свѣщи. итд.

После овога почетак, канон и одмах приступи први поп: окади, говори дјаконства, чита молитву над маслом и затим сина масло и остуши. Затим други поп: окади, говори дјаконства, чита молитву приспе (прилије) масло у кандило и остуши, тако исто трећи, четврти и сви остали редом. Овде дакле наспу пуно кандило масла, које је дотле било празно, само је у празном кандилу било седам „оужигѣ“ као што је у почетку речено, а пошто није било зејтина у кандилу то ни жишци нису били упаљени.

Кад је већ насут зејтин у кандило на ужиге (жишке) „посемѣ пристѣпитѣ, прѣвин поњ, и вѣжежѣтъ свои вѣжижѣцѣ.“ и пјева се стихира 1-ог гласа „и посемѣ, пристѣпитѣ, Б, поп. и вѣжежѣтъ свои вѣжижѣцѣ“ и пјева се стихира 2-ог гласа. И тако даље све седам попова. Овакова упуства нема у данашњим требницима.

За овом долазе апостоли и јевангелија. Само су два апостола и два јевангелија као у нашим данас требницима, а остала су сва друга.

Код седмог евангелија стоји запис оваки: „Синѣ книга божественѣ велики требникѣ. Писа Василиѣ Марковиѣ из Совлака. Писа мѣца Маѣа 24. денѣ“.

Ја неznam дали има Совѣак гдје год у Босни. Знаю да има село Совѣак у Србији у округу Шабачком а срезу Мачванском.

14. Чинѣ бываемѣн на свѣщѣнїе маслѣно одмрѣшнѣхъ инокамѣ, и блѣцѣмѣ.

Под овим насловом дође као неко освештање масла умрлом. Али канон, апостоли и евангелија нијесу оне садржине као у обичном јелеосвећењу, него се у свему говори о смрти о гријеховима и моли се за опроштење гријехова. Седам је апостола, а тако и евангелија.

15. Чинѣ бываемѣн на стѣіе вѣіавленїе. Овде је водо-освећење богојављенско скоро по своме реду као и данашње.

Само има једна молитва више него данас, која је доста велика и у истој свака се реченица почиње са „Днѣсѣ“ на пр: „Днѣсѣ блгдѣтъ прѣсѣтѣго дѣа, вѣсѣающїи воды члѣкомѣ вѣвнѣетсѣ. днѣсѣ нѣо раддѣетсѣ. днѣсѣ слѣнце незахѣдимѣ вѣвнѣетѣ, днѣсѣ лѣна. днѣсѣ облаци . . и т. д.

16. Слѣжба вѣсвещенїю водѣ. на новѣи мѣсѣцѣ. Овде је мало освећење воде, само мало опширније него сад.

17. Чинѣ бываемѣн помыти Хѣтеце мѣщїи стїнѣ.

18. О іеже како подѣаіетѣ помазатисѣ великимѣ мѣромѣ. Овде нема никаквог обреда ни молитава, него само упуство како треба миропомазати онога, који је зато одређен, а то је ваљда оглашеног који је крштен а није миропомазан.

19. Чинѣ навѣздвиженїе чѣстнаго крѣста.

20. Бѣнеделю, Ѣ. вѣечрѣ. Овде је вечерња на духове.

21. Чинѣ бываемѣн на вѣновленїе вѣсѣдїемаго храма.

22. Чинѣ бываемѣн надѣ поколѣкѣвшеносѣ стѣю трапезою.

23. Други чинѣ бываемѣн надѣ поколѣкѣвшеносѣ стѣю трапезою.

(Наставиће се.)

СТАТИС -

преглед Архиепископства Дабро-

Протопрезвитерат		Црква	Манастира	Села	Парохија	Кућа	Душа
1	Сарајевски	4	—	162	10	2340	24248
2	Височки	4	—	122	5	1068	8576
3	Рогатички	2	—	193	6	1192	10767
4	Вишеградски	5	—	140	7	1334	9523
5	Бањалучки	12	1	111	21	4402	39858
6	Градншки	6	—	55	14	3097	21602
7	Тешански	5	—	68	10	2264	19277
8	Приворски	7	—	65	13	2777	20663
9	Приједорски	10	—	46	12	2862	19609
10	Кључки	6	—	35	9	1813	13872
11	Крупски	15	—	48	12	3284	24511
12	Сански Мост	10	—	59	10	2362	16393
13	Травњички	4	—	125	6	1120	11675
14	Љевански	5	—	51	6	1386	10474
15	Гламочки	3	—	71	6	1191	8831
16	Бугојнски	3	—	115	6	1104	12567
17	Маглајски	1	1	57	11	2122	17267
18	Герзовачки	4	—	61	7	1475	12490
19	Бихачки	3	—	38	4	1464	11332
20	Дервентски	8	—	71	10	2223	16426
21	Дубички	15	1	74	16	4016	28560
22	Петровачки	4	—	27	8	1635	10986
23	Уначко басташки	6	1	25	6	1172	7848
24	Варцар вакуфски	7	—	109	11	1884	18364
25	Власенички	3	1	145	9	1909	15721
26	Сребрнички	10	—	86	13	1448	14684
Укупно		163	5	2159	248	52944	426124

ТИЧКИ

босанске у 1887. години.

Рођено		Умрло		Вјелчано	Свештенство					
МУЖКИХ	ЖЕНСКИХ	МУЖКИХ	ЖЕНСКИХ		Прота	Свештен.	Јеромонах.	Слиџела	Игумана	Архиман.
429	388	282	269	131	3	10	—	—	—	—
202	167	142	143	61	—	3	—	—	2	—
186	204	141	129	47	1	5	—	—	—	—
217	19	116	114	89	1	7	—	—	1	—
843	805	665	639	314	2	18	1	—	1	—
496	468	354	348	193	1	10	—	—	—	—
379	402	162	163	160	1	9	—	—	—	—
410	382	249	255	144	—	12	—	—	—	1
425	412	267	280	161	1	12	—	—	—	—
269	239	190	220	77	1	7	—	—	—	—
675	617	313	299	190	1	12	—	—	—	—
374	396	200	192	96	1	8	—	—	—	—
299	286	241	191	100	—	6	—	—	—	—
296	262	66	74	73	1	5	—	—	—	—
174	177	87	77	61	1	5	—	—	—	—
354	371	160	199	87	—	6	—	—	—	—
344	379	339	216	129	—	11	—	—	1	—
333	274	218	283	96	1	6	—	—	—	—
305	269	136	136	91	—	6	—	—	—	—
363	344	166	147	129	2	8	—	1	—	—
658	619	361	359	219	2	12	—	—	1	1
239	249	115	101	77	1	6	—	—	—	—
240	253	63	73	95	1	4	—	—	—	—
457	424	269	313	99	2	8	—	—	—	—
373	368	190	223	109	1	8	1	1	—	—
291	281	205	201	116	1	10	—	—	—	—
9631	9055	5697	5644	3144	26	214	2	2	6	2

Конзисторијалне окружнице.

Број 1351. екс. 1886.

ОКРУЖНИЦА

свему православном свештенству сарајевске архидијецезе преко протопрезв. уреда

Према је конзисторија својом окружницом од 31. Јануара 1885. број 186. свештенству издала напутак, када и у којим приликама могу се бракови благосиљати или ускраћивати, желећи тиме спасти свештенство од велике одговорности због благосиљања двојенства, те не дати више повода, да се свештеници по судовима с тога затварају, са парохија дижу, да им се парохијски приходи одузимају, а тим себе и своје породице упропаштају и углед свештенички обарају, — ипак се недавно нашао један свештеник, који је све године вјенчао једног

ожењеног човјека са другом женом, а тим себе окривно и није се могао оправдати, за што је то учинио.

Достављајући на знање овај немил појав злоупотребе свештеничке дужности — конзисторија опет опућује овим на окружницу од 31. јануара 1885. број 186., да се у њој изложенога напутка строго придржавате.

Из конзисторијалне сједнице од 30. Октобра 1886. у Сарајеву.

АЕ. Митрополит босански.
Борђе Николајевић.

Број 1609. екс. 1887.

ОКРУЖНИЦА

свему свештенству Дабро-босанске Епархије преко протопрезвитерских уреда.

„У смислу §. 24. обранбеног закона не смије се ни један босанско-херцеговачки војник на допусту женити без предходне дозволе предпостављене војне власти“. — Уз пркос тој забрани, која је и од стране ове духовне власти у двије већ изишавше окружнице: једне од 10. Децембра 1882. број 1196. а друге од 15. Децембра 1883. године број 1689. — тачно и јасно образложена, и свештенству Дабро-босанске епархије достављена, — догађа се ипак, да се по који такав момак без те дозволе ожени, односно налази се свештеника који такве момке вјенчавају, не хајећи за то, да ли имају дозволу или не?

Такав опет један случај, на пријаву високе земаљске владе за Босну и Херцеговину од 13. (25.) Октобра о. г. број 42879/1. десио се, да је свештеник у Сребреничком протопрезвитерату вјенчао војника каплара на допусту, без

предходне дозволе од стране надлежне војничке власти.

Ова духовна власт жали, што се налази још таквих свештеника, који неће, или су немарни, или пак неумију да схвате прави смисао оних наредаба, што им се од стране њихове предпостављене власти шаљу; те тиме показују се као да нехају за оне невољне посљедице, што им како од политичне, тако и од духовне власти предстоје.

Ушљед те немиле појаве, а на основу издатих окружница у смислу §. 24. обранбеног закона за Босну и Херцеговину, строго упозоримо наше свештенство, да се овога и подобног случаја у будуће чува.

Из сједнице Конзисторијалне држане 22. Октобра 1887. у Сарајеву.

АЕ и Митрополит Дабро-босански
Борђе Николајевић.

Разно.

Српско-православно црквено пјевачко друштво Гусле у Мостару. У одбору овога друштва видимо нешто, што је вриједно овдје истаћи за углед другим мјестима, а то је љубав и поштовање свештеничког чина, јер је члан одбора тога друш. и мостарски свештеник г. Василије Ивезић. Ово је сваке хвале достојно дијело, и та слога и узаманост међу грађанством и свештенством лијепа је појава, која заслужује свако признање.

Свештеничке мјесечне сједнице у Требињу. Како смо извјешћени од једног пријатеља овог листа, установљене су мјесечне свештеничке сједнице у Требињу, под управом надзиратеља протопрезвитерата требињског, вриједног свеште-

ника и главног сарадника нашег листа г. Саве Пјешчића. На овим сједницама — поред других претресања и потреба за цркву и народ а на по се за свештенство — држаће се духовна предавања, која се односе на многостручне дужности парохова у народу и у парохији.

Ово је лијепо почетак. Дај Боже да се и остали свештеници са својим протојереима и надзиратељима одваже на овај неопходно нужни посао, и угледају се на требињско свештенство, те братски, сложено и договорно приступе овом дијелу; а све на славу и напредак наше православне цркве и вјере у народу српском.

Искрпче.

— Школка наставя трѣда да за собом
 остане станан учѣих, који ће моћи одговарати
 у практичном животу, на које човѣк свог ци-
 јелог вијека наилази, — то је данас главна за-
 даба, којој мора учитељство да одговори.
 || Не учимо за школу, него за живот.

4 У природи нема евока, па тога не сме
 бити ни у настави. —
 + Човѣк и хришћанин може да изврши
 задатак свога живота тек као син једног извес-
 ног народа, развијајући своје моћи и особине на
 језику и у духу тога народа.

Књижевне вијести.

**Извјештај о Српско-православном богословском
 сјеменишту за Босну и Херцеговину у Ревљу код
 Сарајева за школску год. 1887/88.** Уредно Про-
 тојерџ Петар Петровић, ректор богословије.
 Голина I. Сарајево земљска штампарија 1888.
 Страна 76. I. јно: Предајскови за избор
 саужбе свештеничког званија. II. јно:
 Појатни о устројству и развијању
 Српско-православног богословског
 сјеменишта за Босну и Херцеговину
 од школске године 1882/3. до краја 1886/7. год.
 „Штатути“. Српско-православно бого-
 словско сјемениште у Ревљу школке
 године 1887/8: I, Непосредни изборник.
 2, Наставничко особље. 3, Представ-
 стваног грађанска свршеног у току године. 4,
 Библиотека. 5, Главније наредбе за-
 мањске владе. 6, Врѣтопис. 7, Имена
 револуцијех и вандрѣјнијех богослова.
 ученика од ана уставовљена сјеменишта до
 краја ове школске године 8, Статистички пре-
 глед ученика од ана уставовљена сјемени-
 шта до краја школске године 1887/8. 9, Обавана. —

Ново. Лиет за забаву и књижевност. Владе-
 нит и уредник Јан. А. Живаљевић. Голина I.
 Назан у Бијорпаду (Србија) три пута на мјесец.
 Цијена му је 6. фор. на годину.

Гоубо. Лиет за српску маџак. Голина XI.
 Назан један-пут мјесечно. Цијена му је за Ау-
 стро-Угарску, на цијелу годину I форинта.
 За Србију и Бугарску два и по динара. Прет-
 плата се шаље: Књижари Миг. Каракашевића
 у Сомбор. Рукониси се шаљу у пакѣним пис-
 мама на уредништво, а не враћају се.

Брство. Четврта књига дрштва св Сарајево
 изашла је са овим садржајем: I, Дрштвени рад.
 II, Чланици: I, Замјетња. Превод с франц. од
 А. 2, „Радлице“, српски народни обичај о
 Трпичини-ане, од Павла В. Поповића. 3, При-
 зден, од Архимандрита Сарајево. 4, Аушан, тра-
 гедија у пет чинова, од М. Цретића. 5, Зидане

www.dml.org/sr

УНИВЕРЗИТЕТ СРБИЈЕ

А

руском језику.
 Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

„Хришћанског Читан“

Издање петроградске духовне академије на
 Савршан „Хришћанског Читан“ опши-
 ран је, но у њему ће бити примани по-
 највише чланици научни, од осподје, која се с
 најуком баве; имајући особита обзира на сљужби,
 теље пркрене. Чланици биваће како оргинални,
 тако и преведени са туђих језика; особито редак-
 ција припремаће се као и до сад толиковања
 старозавјетних књига, и то у овој 1889 години,
 пророка Исаније, и Псалтира и т. д.

Црквени вјестник и Христјанско чтеније с толковањем, изнијеће 255 штампаних табака уједно; в на посе цркв. вјест. до 140. а Христ. чтеније до 115. — Цијена за сва мјеста изван границе руске, за оба двје књиге уједно 9 ру-

баља, а за сваку на посе 7 руб. с преносом. Ко се жели предбројити, може писмо управити „Бъ Редакцији Црквенога Ђвстника и Христјанскога Чтениа, въ С. — Петербургу“. — Невскін проспектъ. д. Нр. 182. кварт Нр. 12.

Читуља.

† **Герман Анђелић**, митрополит и архијепископ карловачки, патријарх српски, ц. кр. тајни савјетник, гвоздене круне I. степена кавалер и краљевског српског ордена св. Саве великокресник и т. д. послје дужег боловања преселио се у вјечност у суботу из јутра 26. новембра 1888. у своме патријаршком двору у Срем. Карловцима послје 40 годишњег свештеничког дјелања а у 66 години живота свога. Земни остатци овог црквеног поглавице опојани су и сахрањени у четвртак 1. Децембра п. г. у св. саборној карловачкој цркви. Прошле године, приликом прославе његовог 40-годиш. свештеничког службовања у цркви, обдарио је срп. народ са прилогом од 40.000 ф. на разне добродјетелне цијели

† **Василије Одавић**, свештеник и парох шумски у протопрезвитерату требињском (Херцеговина), на дан 9 Децембра 1888. одузео је сам себи живот и то са ножем збо се је посред срца. Узрок самоубиству овоме непознат је. Из писма, којег је овај свештеник писао но без свога потписа, и које је било послано протопрезвитерском уреду у Требиње, на неколико часова прије овог грозног случаја, — види се да је овај свештеник био при чистој свјести, кад је себи хтјео живот одузети. Писмо гласи: „У име Бога свемогућег исповијех дјела моја пред крстом и еванђељем од првога до потоњег, и чини ми се, да нијесам грјешан. С Богом мили свијете! Сваком од моје стране просто, простите и ви мени. Потоње: Препоручујем фамилију пријатељима“.

Заиста грозан случај, и можда први у Босни и Херцеговини!!

† **Симо Соколовић**, свештеник и парох трновски у протопрезвитерату Сарајевском, послје кратког тешког боловања преселио се је у вјечност између 9 и 10 Јануара о. г. у селу Трнову, а 11 истог пренешен је у Сарајево и сутра дан 12. Јануара опојан је од Високопросвештеног господина Митрополита и девет свештеника, и сахрањен је у Кошевском гробњу, гдје је покој-

ника допратио многобројни народ. Пречасни Петар Петровић, прото и члан конзис. на опијелу држао је говор, у коме је описао живот покојников. Покојник је рођен у Фочи (Херцеговини) 11 Новембра 1830 год., а рукоположен за свештеника 7 Фебруара 1888 године. Прије на неколико година него што је постао свештеником, покојник је близу 30 година био рачуновођа и дјеловођа српско-православне црквено-школске општине Сарајевске. У оном времену а према ондашњим приликама, он је доста допринио, те су црквени и школски одношаји у реду текли а тако исто под његовим је надзором и овдашња нова саборна црква прављена. За вријеме његова рада као рачуновође општинског, покојник је и посведневно је ишао у овдашњу стару цркву, у којој је са највећом вољом појао за цјевницом, који је био вјешт и у црквеном правилу. Што се тиче његовог изображења, може се рећи да је прибавио себи знања непрестаним читањем књига богословског и свјетског садржаја. Као парох у овом кратком времену његова живота и његове пастирске службе у парохии трновској, показао се је покојник као реван дјелатељ и добар пастир, како у цркви тако и међу парохијанима својим. Као учитељ прикупљао је дјечицу и обучавао их је у вјеронауци и црквеном појању. Због тога поносили су се њиме његови парохијани, које је он знао поучити и у свакој духовној потреби задовољити. Била киша, био мраз и цича, он је на сваки позив својих парохијана без отезања одлазио у домове њихове и свршавао им религиозне обреде. Понекад је због удаљености парохије и ноћу путовао и празником у зору повраћао се цркви, у којој је сваке недјеље и празника божествену литургију обављао. Љубав и поштовање које је покојник стекао код својих парохијана, остаће међу њима у лијепој успомени. Вјечна му памјат међу живима, а доброј свештеничкој његовој души рајско насеље у царству небесном.